

ЗэнкІэ зэдэгүүщыІэгъу

Непэ пчыхъэм сыхъатыр 9-м телеканалеу «Россия 24» зыфиорэмкіэ шъузыгъэгумэкырэ упчіехэр Адыгэ Республикаем и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат фэжкугъэзэнх шъульякыщт. ЗэнкІэ зэдэгүүщыІэгъу республикем щыпсэухэрэм пащэм адишыщт.

Мыш фэдэ телефонхэмкіэ шъутеомэ, джэуап жъугъотыщт:

8 (8772) 52-17-52;
8 (8772) 21-01-30;
8-961-853-71-71;
8-961-853-17-17.

Джащ фэдэу электроннэ почтэу vesti01@mail.ru зыфиорэмкіи Лышъхъэм зыфэжкугъэзэшьущт.

Аналог телекъэтынхэр зэпагъэункІэ къэнагъэр мэфи 115-рэ

Цифрэ эфир телевидением икъэтыхнэм зэратахъащхэм епхыгъэ юфытхэмкіэ федеральнэ къэралыгъо унитарнэ предприятиеу «Урсые телевизионнэ, радиосетым» «илиние плтыр» иномөрэу **8-800-220-20-02-мкэ** ыпкіэ хэмьльяу сыд фэдэрэ уахъти шъутеон шъульякыщт. Специалистхэм шъуиупчіехэм джэуап къаратыжыщт, цифрэ приставкхэм якъиххынкіэ ыкли ягъефедэнкіэ іэпилэгъу къышуфхэхууцтых.

Цифрэ телевидением икъэтыхнэм зэратахъащхэм къэбархэр нахь игъэкотыгъэу официальна сайтэу смотри-цифру.рф зыфиорэм ижүгъотэштых.

Гъот макіэ зине унагъохэм цифрэ приставкхэм якъещэфынкіэ къадеэнхэу Адыгэ Республикаем икъалхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэм яадминистрациихэм социальнэ іэпилэгъумкіэ яотделхэм зафагъэзэн алъэкыщт. Джащ фэдэу цыфхэр социальнэ зуухъумэрэ къулукъухеми ахэм къэралыгъо социальнэ іэпилэгъу къаратын алъэкыщт.

Тишъольыр ашIогупсэф

Инвесторхэм анаэ Адыгеим нахь кытырадзэнным пае республикэ хэбзэ йашхъэтхэм административнэ пэрыохъухэм ядэгъэзыхынкіэ, инвестиционнэ площадкхэм язэхшэнкіэ ишыкІэгъэ амалхэр зэрахъэх.

Ащ нэмькіэу предпринимательствэ цыкIумрэ гурытымрэ зягъэушъомбгъуягъэм Республикэм анаэ щытырагъеты. Биз-

несым пае МФЦ-р кыззэуяхыгъ, агробизнес-инкубаторым ишыни аухыгъ. Гъэрекло субъекти 123-мэ финанс іэпилэгъу, субъ-

екти 10-мэ гарантийнэ іэпилэгъу арагъэгъотыгъ. Ильэсэр къызихъагъэм щегъэжъагъэу «Программа 8,5» зыфиорэр пхы-

рашэу аублагъ. Джащ фэдэу гупчэу «Сибизнес» зыфиорэр мыгъэ къызихъагъэу. *(ИкIезух я 2-рэ н. ит).*

ЦыфхэмкІэ Іэрыфэгъунэу

Къэралыгъо программэу «Непэрэ шапхъэхэм адиштэрэ къэлэ щылакІэр» зыфиорэр 2018 — 2022-рэ илъесхэм ательытагъ.

Ащ игъецкІэнкіэ пшъэдкыжк хэхы АР-м псэольшынымкіэ, транспортымкіэ, псэупIэ-коммуналын ыкли гъогу хъызэмтыхмкіэ и Министерствэ.

Проектим игъецкІэн зырагъэжъакІэм ащ МыекІопэ закъо хэлажъэштгъэмэ, джы республикем инемькі муниципалитетхэри хэхъагъэх. УФ-м псэольшынымкіэ и Министерствэ рейтингэу зэхигъэуцагъэмкіэ, 2017-рэ илъесым программэм къыдильтэрэ лъэнкъохэр анахь чанэу зыгъецкІэш шъолтырхэм Адыгэир ашыщ хъуягъэ. Республикем икъэлэ шъхъаэ ишагу 19-рэ общественнэ чыпилтүрэ зэтэрагъэспыхъагъэх. Ащ нэмькіэу къэлэ паркым игъекІэжын сомэ миллион 14 фэдиз пэуагъэхъагъ.

Зэрагъэнэфагъэмкіэ, илъеситфим мы программэм игъецкІэн мылькушхо пэуагъэхъащт. Ар федеральнэ, шъолтыр ыкли чыпIэ бюджетхэм къатIупщищт. 2018-рэ илъесым шэпхъэшIухэм адиштэрэ къэлэ щылакІэр гъэпсигъэнымкіэ программэм къыдыхэлэхъятугъэу нэмькі муниципалитетхэм, псэупIэхэм яшагуэр ыкли общественнэ чыпIэхэр ашызэтэрагъэспыхъагъэх.

ЫпшъэкІэ къызэрэшчэдгэшчэгъэу, къэралыгъо программэм ишуагъэкІэ, муниципальнэ гъэпсикIэ

бюджетхэм къатIупщищт. Блэкыгъэ илъесым къалэу Мыекъуапэ, Адыгэ-къалэ, поселкхэу Яблоновскэмрэ Инэмрэ федэральнэ программэм хэхъагъэх. Ащ даклоу Адыгэим ежк икъэралыгъо программэ къыдыхэлэхъятугъэу нэмькі муниципалитетхэм, псэупIэхэм яшагуэр ыкли общественнэ чыпIэхэр ашызэтэрагъэспыхъагъэх.

Зине къалхэм ыкли районхэм ашыIэ щагухэр, къэлэ паркхэр, общественнэ чыпIэхэр зэтэрагъэспыхъащих, цыфхэм щылакІэ-псэукІэ амалэу яIэм хэхъошт. Джащ фэдэу мыш епхыгъэ юфытхэмкіэ къыххэлэжъэрэ цыфхэм япчагъэ нахьыбэ шыгъэзэнм анаэ тэрагъотыщт. Непэрэ мафхэм яхъулIэу мы лъэнкъомкіэ муниципалитетхэм ашызэшIуахыгъэр макіэ, джырэ уахъти а юфшIэнэр лъагъэкIуатэ. Мэхъанэшко ыкли шо-

гъэшхо къэзитыре программэм игъецкІэн зэхэшагъэ зэрэхъурэм лъэнпльэ Адыгэ Республикаем и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат. Ащ фэгъэзэгъэ ведомствэм, муниципалитетхэм, псэупIэхэм япчагъэхэр зэрээшIуахырэм пытахъэхээр къекIуалэ, щылагъэхэр дагъэзыхынхэм анаэ тырарегъадзэ.

ТХАРКЬОХЬО

Адам.

Сурэтым итыр: п. Инэм ишагухэм ашыщ.

Тишъольыр ашIогупсэф

(ИкIеух).

Мэзаем Урысые инвестиционнэ форуму Шъачэ щыкIоштым гүхэлъышуухэр рапхых. Хабзэ зэрхьтгээ, Адыгеир аш хэлэжьэшт. Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Къумпыл Мурат зипэшэ лыкло ку-пым хэтищтых гэцкIеко, хэбзэгээцуу куулькIуухэм ялыхкохэр, муниципальнэ образованиехэм яадминистрациихэм ялашхэр, бизнесменхэр.

— Инвестиционнэ форуму Шъачэ щыкIорэм 2007-рэ ильэсэм кы-щегэжъягъэу Адыгеирренэу хэлажьэ. ТапэкI Шъачэ щыкIогъэ фо-румхэм аашаштэгъэ про-

ектыб щыIеныгъэм щыпхыращиgъах. Инвесторхэм тиреспублике проектыкIэхэр щагъэ-цакIэхэр ашIогигъу. Инвес-тицихэмкI Адыгейим амалышхо зериэр аш дэгъою кьеушыхъаты, — кыlyуагъ Къумпыл Мурат. Адыгейим программэ гъэшIэгъон ыгъехъазы-рыг. Форумым щыкIошт Iофхъабзэхэм ахэлэхэнхэр, зэдэгүүшигъухэр зэхэшгэйхэнхэр, инвестиционнэ зээгэйнгэйхэм акIэхэгъэнхэр аш кы-дельтих. Предложение пэпчкIэ инвесторхэм унэшо гъэнэфагъэ аштэ-ным пае ишыкIэгъэ къэ-бархэр аугъоигъэх.

Шыгу къэтэгъэкIыжы

республикэм инвестиционнэ площадкэ 67-мэ япроектхэр къазэрахильтхэштэ. Ахэм промышленнэ площадкэ 35-рэ, унэхэр зыщаgъэпсыштэу 8, зекло-зыгъэпсыфыгIэ площадки 8, мэккумеш площадкэ 17 къахеубытэ. Республикэм ихэбээ юшхэхтэхэм Адыгейим щызэхашэр парк шъольырхэм язэгъэушьомбгүн лъэшэу анаэ тырагъеты. Инженер ыкIи энергетическэ инфраструктурэх хъазыр зилэ чыгу Iаххэр фэгъэкIотэныгъэ хэльзэу бэджэндэу зэраратахэрэм ишIуагъэ-кIэ цыфхэр предприниматель IофшIенхэм аш нахь фильтрэхаштых.

Республикэм джыдэдэм щыпхыращиgъэр проект шъхьаэхэр ари анахьэу анаэ зытырагъэтыштхэр. Ахэм ашыц унэгъо сатыу гупчэу «МЕГА Адыгэя» зыфилорэм игээпсын, МВт 150-рэ зильэшыгъэшт паркэу жыкIе Iоф зышIэштэри тиреспублике щышыгъэнэри.

Республикэм ипавильон квадрат метрэ 88-рэ зэлтиубытэу зэдэгүүшигъухэр зыщаzэхашэр чыгIэ щызэтирагъэпсыхашт. Джаш фэдэу Адыгейим итарих фэгъэхыгъэ булетхэр, республикэм итамыгъэ зытэ Iэпэшы-сэхэр ыкIи нэмийкI рекламэ пкыгъохэр къагъэхазыгъэх.

РОССИЙСКИЙ
ИНВЕСТИЦИОННЫЙ
ФОРУМ

2017-рэ ильэсэм сомэ миллиард 21-рэ фэдиз хъурэ инвесторхэм мыльку шъхьаэхэм хальхэгъягъэх. 2018-рэ ильэсэм илэрэ мэзибгү — сомэ миллиард 13,4-м ехъу. 2017-рэ ильэсэм джаш фэдэ ильхъан егъэшшагъэмэ, ар бэкIе нахыб.

Республикэм ирейтинг фэдитукIэ зыкыIэтыгъ: 2017-рэ ильэсэм Адыгэир я 43-рэ чыпIэм щытгээмэ, 2018-рэ ильэсэм стратегическэ инициативхэмкI Агентствэм ирейтинг аш я 24-рэ чыпIэр щибытыгъ, кытыгъ Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ ипресс-кулькуу.

Инспекторхэм лъыр атыгъ

Ильэс къэс Адыгейим иполицье икуулыкIушIэхэр лъыр тыгъэнхэм хэла-жьэх. Мыги автоинспекторхэм ар щагъэзиягъэп.

Сыд хъугъэ-шагъэ гъогум къытхехъягъэми, алэ къэсүхэрэм автоинспекторхэр ашыщых. Арышь, алэрэ медицинэ IэпIэгъур игъом цыфхэм ебгээ-гъотынхэм мэхъанэу илэр ахэм дэгъою къагурэо.

Iофхъабзэм пшээрэиль шъхьа-Іэу илагъэр гъогу-транспорт фыкъоныгъэм цыфхэм анаэ тыараагъэдзэнхэр ыкIи гъогу-рыкъонхэм хэлэжьэрэ пстэуми шлокI имыIэу шапхъэхэр агэ-цэкIэнхэр ари.

Къыхэгъэштигъэн фае Адыгэ Республикаем хэгъэгу клоц Iоф-

хэмкIэ и Министерствэ икуулыкIушIэхэм ильэсэйбэ стаж зилэ донорхэр зэрахэхтхэр. АшкIэ цыфхэм япсаунгыгъэ ыкIи яшыIэ-нгыгъэ кызыэттирагъэнхэм мыхэр фэбанэх, щысэшү къагъэлъагьо. Къэралыгъом ибаинигъэ шхьаэ сидигъу иухъумаклох.

Зэнэкъохъэр

Зэфэхьысыжъхэр къэнэфагъэх

Хабзэ зэрхьтгээ, ИльэсийкIэу Мыекъуапэ щызэхашэрэ зэнэкъохъуу «Арт-елка» зыфилорэм мы мафэхэм изэфэхьысыжъхэр щашыгъэх.

Шыгу къэтэгъэкIыжы, IофшIагъэхэр къэлэ культурэм и Унэу «Гигантэм» чэтигъэх. ИльэсийкIэ зыгъэпсэфыгъо мафхэм цыфхэр ахэм япплынх, амакъэ фатын, ахтэу сурэтхэр зытырахын амал ялагь.

Мыекъопэ къэлэ администрацием кызыэртигъэмкIэ, мы ильэсэм а зэнэкъохъу IофшIагъэ 600-рэ ехъу къирахыллагь. 2014-рэ ильэсэм еж-еҗыреу ашыгъэ елки 150-рэ Iофхъабзэм хэлэжьгъагъэр. Пчагъэхэм къаушыхъаты зэнэкъохъу ильэс къэс цыфхэм нахь ашогъэшIагъон зэрхьтэр.

Iофхъабзэм хэлэжьгъэх гъэсэнгыгъэм иучрежденихэм ашылажъэхэрэр, искусствэм, къэлэ тхыльеджапIэхэм яофы-шIагъэр, къэлэдэсхэр. Сэктатныгъэ зилэ кIэлцыкIуухэм зынныбж хэкIотагъэхэм яофшагъэхэр зэнэкъохъум къирахыллагьэх.

Елкар шхьадж зыфаем хи-шыкIын ыльэкIыщтигъ. Зэнэкъохъу номинации зэфэшхъа-фу зэтэутыгъагъ: «Елка-гигант» (сантиметрэ 70-м нахь лъагэу), «Елочка-открытка» (сантиметрэ 30-м нэс), «Елка в новогод-

ней композиции», нэмийкIхэри. Мыгъэ театрэм и Ильэс ипэ-тэокIэу «Елочка-прима» кIэу къыхэхьагь.

Джаш фэдэу «Джэгуальэм итарих» — унагьом итарих» зыфилорэм фестивалыр мыгъэ аэрэу республикэм икъэлэ шхьаэ щырагъэкIыгъ. Ижыре пкыгъохэр елкар зэ-рагъэкIэракIэштигъэхэр къэлэдэсхэм фестивалым къирахыллагьэх. 1990-рэ ильэсэм нэс ашыгъэ джэгуальхэр ари Iофхъабзэм хэлэжьгъэхэр. Тарихыр зыпхырыштигъэ джэгольэ гъэшIэгъонхэр «Арт-елке-хэм» ягъусэхэу къэгъэльэгъонхэм хэлэжьгъэх.

Ильэс 70-м ехъу зыныбж джэгуальхэр Iофхъабзэм къыщыхагъэштигъэх, хэушхъафыкыгъэ шу-хъафтынхэр аратыгъэх. «За сохранение семейных традиций» зыфилорэм Дипломэр Тамирлан Ибрагимовыимэ Кирилл Бойкэмэ афагъэшшоагь.

Сабыйбэ зэрыс унагуу Лайковхэр «За лучшую историю новогодней игрушки» зыфилорэм Дипломэр шу-хъафтынрэ-кIэ къыхагъэштигъэх.

(Тикорр.).

Мэкъумэш хъызмэтыр

Нахьыбэу агъэфедэштых

АР-м мэкъумэштимкэ иминистрэу Владимир Свеженец мы Іэнатлэм зыуухыагъэр блэкыгъэ 2018-рэ ильэсүм ыкӏэхэм адэжь. Адыгэим иэкономикэ анахьыбэу хэхъоныгъэ езыгъэшырэ лъэнэкъом тапэкли зиушъомбгъунам пае анахьыу юф зыдэпшэн фаехэм, гухэльэу ялхэм, къэралыгъо Іэпылэгъум, нэмькхэм афэгъэхыгъэ зэдэгүүштэйгъу аш дэтшыгъ.

— Адыгэим имэкъумэш хъызмэшт аујырэ ильэсхэм мымаклэу хэхъоныгъэ зэришыгъэр нэрыльэгъу. Аш къышмыгъэклэнам, джыри нахьыбэу зиушъомбгъунам пае, о ушилошкэл, сыда анахьыу унаш зытэтийн фаер?

— Чыгулэжжынымрэ бывымхунымрэ къатырэ продукциер нахьыбэ шыгъэнам тишшэриль шхъялахэм ашыц. Аш пае мэкъумэш хъызмэтым хэхъоныгъэ егъешыгъэнам фэгъэхыгъэ къэралыгъо программам тимэкъумэштимкэ нахьыбэу хэдгээлжжэнхэ фае. Мары 2019-рэ ильэсүмкэ бюджет ахьщэу сомэ миллион 300-м ехуу аш фэгъэнэфагь.

Бизнес цыкъум ыкӏи экспортам зягъэушъомбгъугъэнам фэгъэхыгъэхэу лъепкэ проектитү 2019 — 2024-рэ ильэсхэм атэлтигъэхэу къэралыгъом щатупшыгъ. Адыгэири ахэм ахэлжжэшт. Аш пае республикэм имэкъумэш хъызмэштаплэхэм япродукции Іэкыбым щыгъэклэнам ыкӏи фермерхэмрэ мэкъумэш кооперативхэмрэ Іэпылэгъу ятгъэнам ашыц. Ахэм бывымхуныр федэкъэклаплэ афэхуунам пае мылькуи, чыгухэри икъу фэдэзэу ялх. Ау аш изакъоп, бывымхуунам ыуж ихъэмэ е фермэ ыгъэпсыгъэу зыригъэушъомбгъумэ зышигъохэм грантхэмкэ тизэррадеэрэми къышыдгъакэ хъущтэп.

Щэм хэшыкыгъэ гомылапхъэхэм якъыдэгъэклэн зе-гъэушъомбгъугъэнам фытегъэпсыхъягъэу, 2018 — 2022-рэ ильэсхэм атэлтигъэхэу республике проектам мэкъумэштимкэ Министрствэр къашакло фэхуугь. Ильэс къес танэ

ми а Іэпылэгъур шокл имылэу лъайдгээлтэн гухэль ти.

Бизнес цыкъум ыкӏи гуртым Іэпылэгъу ятгъэнам, мэкъумэш кооперативхэм язегъэушъомбгъун, фермерхэм апае грантхэм якъыдэхин тадэлжжэн фае.

— Адыгэим чыгулэжжыныр мыдээу шилтэклуат, лэжжыгъэу кырахыжжырэм ильэс къес хагъахъо, ау бывымхуныр аш ыууж къен...

— Чыгулэжжыным пыль хъызмэштаплэ инхэр, холдингышхохэр бывымхуунами тегушууханхэу шыгъэнамрэ шырьльэу зыфэдгээцүүжжыгъэхэм ашыц. Ахэм бывымхуныр федэкъэклаплэ афэхуунам пае мылькуи, чыгухэри икъу фэдэзэу ялх. Ау аш изакъоп, бывымхуунам ыуж ихъэмэ е фермэ ыгъэпсыгъэу зыригъэушъомбгъумэ зышигъохэм грантхэмкэ тизэррадеэрэми къышыдгъакэ хъущтэп.

Джащ фэдэу къихэзгъэшчимэ сшигъохъэр нэмькхэм яблымыхъэхэм яхъун, цумпэ лъепкхэм ыкӏи куашэу къэххэрэм ялэжжын езигъяжжэмэ зышигъохэм миллионрэ мин 500-м нэсэу грантхэр къазэраратыштхэр ары. Мыш пае фермерым илахъэу хильхан фаери процент 20-м шоклыштэп.

Мэкъумэш хъызмэтым хэхъоныгъэ егъешыгъэнам ыкӏи мэкъумэш продукцием ибэдэршыпэ ильэзекон афэгъэхыгъэ къэралыгъо программам 2013 — 2020-рэ ильэсхэм атэлтигъэхэм ильэсэу тызхэхъягъэм къышыулагъэу зэхъокынамгъэхэр фэхуугъэх. Гушылэм пае, грантхэм афэгъэхыгъэу... Ахэм ятны фытегъэпсыхъягъээ программэм мэкъумэштимкэ ахьщэу ишыклагъэм ипроцент 30-р ежь инуаеу илэн фаеу къидельтигъэх. 2019-рэ ильэсүм къышыулагъэу лы ыкӏи щэ къэзитыре бывымхэм яхъун пыльхэмкэ е фермэ зыгъэпсы зышигъохэмкэ а процентыр 10-м нахьыбэжжытштэп. Миллиони 3-м нэсэу къэралынам программэм къыштэло. Щэм хэшыкыгъэ гомылапхъэхэр къэзитыре предприятихэм щэ язитыре мэкъумэштимкэ атэлтигъэхэм апай субсидие къышыдэлтигъэх.

Джащ фэдэу къихэзгъэшчимэ сшигъохъэр нэмькхэм яблымыхъэхэм яхъун, цумпэ лъепкхэм ыкӏи куашэу къэххэрэм ялэжжын езигъяжжэмэ зышигъохэм миллионрэ мин 500-м нэсэу грантхэр къазэраратыштхэр ары. Мыш пае фермерым илахъэу хильхан фаери процент 20-м шоклыштэп.

— Адыгэим имэкъумэштийэу грант кызэраторыгъэр тхвапши?

— Езыгъэжжэгъэклэ фермерхэмрэ бывымхэм фермэ ыгъэпсымэ зышигъохэмкэ Іэпылэгъу ятгъэнам фытегъэпсыхъягъэ къэралыгъо программэр

2012-рэ ильэсүм къышыулагъэу ыкӏи мэкъумэш хъызмэтиштаплэ 240-мэ грантхэр къэралыгъэх. Ахэм ашыц 191-р езыгъэжжэгъэклэ фермерхэм, 39-мэ унэгъо бывымхъо фермэ агъэпсыгъ. Постэумки сомэ миллион 499-рэ мэхъу аш бюджет ахьщэу пыльхыагъэр.

Джыри мары мэкъумэш хъызмэтым хэхъоныгъэ егъешыгъэнам ыкӏи мэкъумэш продукцием ибэдэршыпэ ильэзекон афэгъэхыгъэ къэралыгъо программам 2013 — 2020-рэ ильэсхэм атэлтигъэхэм ильэсэу тызхэхъягъэм къышыулагъэу зэхъокынамгъэхэр фэхуугъэх. Гушылэм пае, грантхэм афэгъэхыгъэу... Ахэм ятны фытегъэпсыхъягъээ программэм мэкъумэштимкэ ахьщэу ишыклагъэм ипроцент 30-р ежь инуаеу илэн фаеу къидельтигъэх. 2019-рэ ильэсүм къышыулагъэу лы ыкӏи щэ къэзитыре бывымхэм яхъун пыльхэмкэ е фермэ зыгъэпсы зышигъохэмкэ а процентыр 10-м нахьыбэжжытштэп. Миллиони 3-м нэсэу къэралынам программэм къыштэло. Щэм хэшыкыгъэ гомылапхъэхэр къэзитыре предприятихэм щэ язитыре мэкъумэштимкэ атэлтигъэхэм апай субсидие къышыдэлтигъэх.

Джащ фэдэу къихэзгъэшчимэ сшигъохъэр нэмькхэм яблымыхъэхэм яхъун, цумпэ лъепкхэм ыкӏи куашэу къэххэрэм ялэжжын езигъяжжэмэ зышигъохэм миллионрэ мин 500-м нэсэу грантхэр къазэраратыштхэр ары. Мыш пае фермерым илахъэу хильхан фаери процент 20-м шоклыштэп.

— Чыгхатэхэм ялэжжын Адыгэим зыщеушиомбгъу. А лъэнэкъом пыльхэр къэралыгъо Іэпылэгъум кыхиуубытэштхэба?

— Мэкъумэш хъызмэтым хэхъоныгъэ егъешыгъэнам ыкӏи мэкъумэш продукцием ибэдэршыпэ ильэзекон афэгъэхыгъэ къэралыгъо программэм чыгхатэхэм ялэжжынам пайи Іэпылэгъу къышыдэлтигъэх. Ильэсэбэрэ къэххэрэм ялэжжын ахэм адэлжжэхэрэм аш тырагъэклодэхэе мылькуи щыщ яхъун субсидие къэралыгъо афэгъэхыгъэ къэралыгъо программэр

20 пыльхыагъэр. Лъэпкъ проекти къышыдэлтигъэхэр сомэ миллионы 10 мэхъу.

— Хэтэрыкхэм якъэгъэ-кын республикэм нахь зы-щегъэшиомбгъугъэнам ильюу зэрэлтиэрэр джы-рэблагъэ зэхэсигъом кы-щыхэгъэштэйгъ. Сыда аш пае шэгъэн фаер?

— Лэжжыгъэхэм, гушылэм пае, коцым, хъэм, тыгъэгъязэм, натрыфым, нэмькхэм язакъоп, хэтэрыкхэри тицкылагъэх. Гушылэм пае, Адыгэим ильэсипш пыльхыагъэр аш помидоры бэу къышыдэлтигъэх, нэмькхэм ятгъэхэм цыфхэр апильгъэх. Ар зэтгээцожыгъээн фаеу сэлъйтэ. АР-м и Лышхээ Күмпүл Мурат тхаметагъор зыщизэрихъэгъэ зэхэсигъоу

псыгъэнам пае сомэ миллионы 4-м нэсэу грантхэр ятгъэнхэу къышыдэлтигъэх. Мэкъумэш кооперативхэм мылькуо агъэ-кодыгъэм ипроцент 50-м субси-диюе къафырагъэзэжжытштэп.

— Чыгхатэхэм ялэжжын Адыгэим зыщеушиомбгъу. А лъэнэкъом пыльхэр къэралыгъо Іэпылэгъум кыхиуубытэштхэба?

— Мэкъумэш хъызмэтым хэхъоныгъэ егъешыгъэнам ыкӏи мэкъумэш продукцием ибэдэршыпэ ильэзекон афэгъэхыгъэ къэралыгъо программэм чыгхатэхэм ялэжжынам пайи Іэпылэгъу къышыдэлтигъэх. Ильэсэбэрэ къэххэрэм ялэжжын ахэм адэлжжэхэрэм аш тырагъэклодэхэе мылькуи щыщ яхъун субсидие къэралыгъо афэгъэхыгъэ къэралыгъо программэр

тиагъэм хэтэрыкхэм, хыры-быдзым, нашэм, къэбжье-м якъэгъэхийн нахь зе-гъэшиомбгъугъэнам тышытегушиагъ. Муниципальна образованиехэм япашхэри аш къыхэдгээлэжжыгъэх. Мы ильэсми а юф-шэнэр лыдгээлтэн. Мэкъумэш хъызмэтиштаплэ хэтэрыкхэри шьофхэм ашызылэжжхэрэм апае субсидие къэралыгъо программэм къышыдэлтигъэх. Аш икъэбар мэкъумэштимкэ аш ялтигъээсигъэн фае.

— Охьтэ къэлэу мэкъу-мэштимкэ министрэ Іэнатлэм узьчиутым муни-ципальна образованиехэм зэкхэми уашийэнэу иль-уифагъ...

— Ары, блэкыгъэгээ ильэсүм иаужирэе мэзитүүм зэкхэе районхэр къэсклухыагъэх, мэкъумэш хъызмэтиштаплэхэм сащыагъ, ящылаклэ, ялошлаклэ зээгъэлэгъэгъу. Ахэр къызыктлухыагъэхэм ыуж зэхэсигъыу зэхэт-щагъэхэм юфыгъоу ялхэм, ахэр дэгээзэжжыгъэнхэм пае шэгъэн фаехэм, 2019-рэ ильэсипш къэлэу мэкъумэштимкэ аш ялтигъээсигъэн фае.

ХҮҮТ НЭФСЭТ.

КъЭЛЭ НЫБЖЫКІР

Шуагъэ къэзытыщт программэ зэфэшхъафхэм зеражэлажъэрэм ыкли инвестициехэм яшыагъэкэ муниципальнэ гъэпсыкэ зиэ «Адыгэкаалэ» иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ешых, ыпекэ лъэккуатэ. Мыш щыпсэурэ цыфхэм зэгурьоныгъэ, зыкыныгъэ азыфагу ильэу зэдэпсэух, якъалэ нахь дахэ, къэракэ зэрашыщтым пыльых. Ашкэ аужырэ ильэсхэм къадэхъуягъэри маклэп.

Адыгэкаалэ республикэм иятлонэрэ къал, ныбжыкі, хэхъоныгъэхэр ышынхэмкэ амалышуухэр IækIэль. Зыдэшыс чыпIэр инвестициехэмкі, нэмькI лъэныкъохэмкі хъопсагъо зэрэштыр къизфэгъэфедэгъэн зэрэфаер Адыгэ Республике и Лышхъэу КъумПыл Мурат сыйдигъуи къихегъэшы. Федеральнэ гъогур мыш пхырекы, муниципалитетым хэхъоныгъэхэр ышынхэмкэ аши мэхъанэшхо ил. Мыгъогум ыупэ шапхъэхэм адимыштэрэ псэуальэу щытыгъэхэм япроцент 70-рэ фэдизир ыахыжыгъэх. Джыре уахтэм ачыпIэхэр зэтгээпсыхъэзъенхэм, сатыушыпэ чыпIакIэхэр къацаизэхъигъэнхэм администратори үүж ит.

Ильэс заулэкэ узекIэзбэжьмэ, Адыгэкаалэ гумекIыгъо шхъалэу илагъэхэм ашыщыг инженернэ сетьхэр жыз зэрэхъугъэхэр, аш къыхекыкэ зашохэрэ псым изытет шапхъэхэм зерадимыштэштгъэр ыкли ар зэпнуузэ цыфхэм къазэралэхъэштгъэр. Щыклагъэм идэгээзьыжын мыльку маклэп пэуагъэхъагъэр. ЧыпIэ бюджет закъомкэ мы юфыгъор эшшохыгъэ зэрэмыхъущтыр республикэм ипашхэм къыдалыти, программэ гъэнэфагъэм Адыгэкаалэ хагъехъагъ. Аш зэрэхэлжъагъэхэм ишуагъэкэ

дэхэн, игъекIэрекIэн джыре уахтэм пшъериль шхъалеу шыт. Нафе зэрэхъурэмкэ, а юфыгъори республикэм ипашхэм, къэлэ администрации зэрифэшшуашу зэшуахы.

Цыфхэр къафэрэзэх

Адыгэим и Лышхъэу КъумПыл Мурат мы мафхэм Адыгэкаалэ щылагъ ыкли фэтэрйбэу зэхэт унхэм яшагуухэр, къалэм игупчэ зэрэзэтирагъэпсыхъагъэхэр зеригъэлтэгъуг. ыпекэ зэрэштыгъэм ельтыгъэм, муниципалитетым бэу зэрэшшагъэр хэтки нафэ, ар цыфхэ-

фэхъугъэх, социальнэ зыпкытиныгъэ ил, мыш дэс лъэпкэ зэфэшхъафхэм зэгурьоныгъэ азыфагу иль. Ашкэ юфышо зышээзэ, ыпилэгъуя къафхъуягъэ АР-м и Лышхъээрэ къэлэ администрационо ипашуя Лышхэс Махьмудрэ афэрэзэх.

— Адыгэим иятлонэрэ къалэ изэтгээпсыхъан епхыгъэ юфиIынэр лъыдгъэкIотэшт. Гъогухэр, щагухэр, инфраструктурэр зэтедгъэпсыхъацт. Чызыу-чэзыу псэупIэм игумэкыльохэр дэдгээззыжын-

Адыгэкаалэ республикэм иятлонэрэ къал, ныбжыкі, хэхъоныгъэхэр ышынхэмкэ амалышуухэр IækIэль. Зыдэшыс чыпIэр инвестициехэмкIи, нэмькI лъэныкъохэмкIи хъопсагъо зэрэштыр къизфэгъэфедэгъэн зэрэфаер Адыгэ Республике и Лышхъэу КъумПыл Мурат сыйдигъуи къихегъэшы.

псыр къычIэзыщиэр псэуальэхэр (скважинэхэр) кIэу ашыгъэх, псырыкlyapIэхэр зэтгээпсыхъагъэх. Къалэм игъе-

ми къихегъэшы. Республике ипашэ гүшүэгъу зыфхъуягъэхэм къызэралыгъэмкэ, якъалэ итеплээ зэхъокыныгъешуухэр

хэм тинаIэ тедгъэтишт, — къыгуагъ КъумПыл Мурат.

Мы аужырэ уахтэм муниципалитетым юфышо зэрэшагъэцклагъэр къалэм щыпсэухэрэм янэрыльэгъу, анахъэу инфраструктурэм, гъогухэм, щагухэм язэтгээпсыхъан, ягъэцкэлжын альэнокI.

Непэ къалэм щыкюре зэхъоныгъэхэм ептыкIэу фырялэр зэдгэшээмэ тшоонгьюо урамыт нэбгырэ заулэмэ гүшүэгъу тафхэхъу. Адыгэкаалэ джыре уахти щыклагъэр зэрилэхэр цыфхэм къагурэло, ау дэгээзьыжыгъэнхэмкэ амалышуухэр зэрэшшыIэхэр, ашкIэ республикэм ипашхэм, къэлэ администрационо альэкI къызэрэмыгъянэрэр къыхагъэшы. Мы аужырэ уахтэм муниципалитетым юфышо зэрэшагъэцклагъэр къалэм щыпсэухэрэм янэрыльэгъу, анахъэу инфраструктурэм, гъогухэм, щагухэм язэтгээпсыхъан, ягъэцкэлжын альэнокI. Пстэуми аанахъяаэ мыш дэжым къыхагъэшын пльэкыщтыр псэупIэм зэхъокыныгъешуухэрэм фэхъуягъэхэм цыфхэм освшу зэрафашырэр ары.

Промышленностыр

Зыпкытиныгъэм ыкли щыкIэшшум алъапсэу щытыр икономикэр ары. АдыгэкаалекI аанахъ мэхъанэшхо зиэр къыдэгээзкыжын промышленностыр ары. 2018-рэ ильэсийм псэупIэм дэт предприятиехэм ежхэм къыдагъэкIыгъэ продукцием, юфшэнэу ыкли фэл-фашIэу агъэцклагъэхэм сомэ миллион 871,9-рэ атефагъ. Предприятие инхэм ыкли гурьтхэм мышкIэ якъэгъэлжэхъоныр сомэ миллион 665,3-рэ, бизнес цыкIум хэшагъэхэм — миллион 206,7-рэ.

Инвестициихэр, хахъохэр, хъарджхэр

Блэкыгъэ ильэсийм муниципалитетым икономикэрэ социальнэ лъэныкъомрэ ямыльку шхъалэ инвеститиону къыхагъэр сомэ миллионы 170,8-рэ мэхъу. Аш щыщэу сомэ миллионы 149-р бюджетым емьпхыгъэ мыльку.

2018-рэ ильэсийм Адыгэкаалэ ибюджет хахъоу къихагъэр

ЗЭХЬОКЫНЫГҮЭШЛУХЭМ афэкто

сомэ миллион 375-м ехъу, аш щыщэу зэкламыгъэклюжырэ мылькур сомэ миллион 288,8-рэ. Хэбзэлахь ыкли мыхэбзэлахь хахъохэр сомэ миллион 86,6-м ехъу. Муниципалитетын ежь ихахъохэрэд сомэ миллион 82-рэ мин 670-м клэхъан фэягь. Ар проценти 104,8-клэ гъэцэклагъэ хүгъэ. Хяардххэр сомэ миллион 372,3-м ехъугь.

2019-рэ ильэсүм агъэнэфэгтээ планыг төслийн Адыгэктай алэхийн бюджет ихахьохэр сомыг милион 348,2-м, харьжжээ – милион 352,3-м кэхъянхэу арыг.

БлэкІыгъэ ильэсүм псаунд гэр къэухъумэгъэним иучрежденихэм нэбгырэ 3608-мэ аялзагъэх. Ынэрэ ильэсүм егъэшшагъэмэ, зидунай зыхъожыгъэхэм япчагъэ тлэклү нахь makлэ хуыгъэ.

Унэгъо ныбжыкЦэхэр, сабыибэ зэрысхэр

2018-рэ ильэсүм Адыгэхъалэ ибюд-жет хахьоу къихъагъэр сомэ миллион 375-м ехъу, аш щыщэу зэкІамыгъэкІожырэ мыль-кур сомэ миллион 288,8-рэ.

хэлэжьэнэу зөгъэхьязыры. Муниципалитетын иргэдүүдийн төслийн төсөлдээр, льэс-рыкло чынгийн төслийн төсөлдээр агаарын төслийн төсөлдээр аль эзэнтүүлжээ.

2015 – 2020-рэ илтэсхэм
атэлтийтэгэй федэральнэ про-
граммэй «Псэуплэ» зыфиорэм
кызыжэлтыгайз муниципали-
тетым дэс унэгьо ныбжыкцэхэм
псэуплэхэр ягъягъотыгъэнхэм
анаэ тырагъэтэшт. А уахтэм
кыкылоц унэгьо 30-мэ сертифи-
катхэр аратынхэу агъэннафэ.

Адыгэ́къалэ имэфэкI ехъулIЭу

Адыгэктэлэ зызэхащагъэр

ЗыщыкІэштхэ ахъщэр (дефицитыр) сомэ миллионы 4,1-рэмхъу.

Фэтэрыбэу зэхэт үнэхэр

Блэкыгъэ ильэсэм мыш фэдэ
уни 5-мэ игъэкъотыгъэ гъэ-
цеклэжынхэр ацыкгуагъэх, ахэм
яунашьхъэхэр зэблахуугъэх,
инженернэ сетьхэр агъэклэжы-
гъэх. Зэклэмки тофшэнхэм
сомэ миллиони 4,3-м ехүү
апэуагъэхьаг. 2019-рэ ильэсми
мы тофшэныр льагъэкъотэшт.

Щагухэр, гучхээр зэрээтын
рагьэпсыхъэхэрэм даклоу фе-
тэрыбэу зэхэт унэхэм игъэкто-
тыгээ гъецкэлжынхэр яшылэ-
льэнхэр анах мэхъанашо зилэ-
льэнхийхэд ашыщэу цыифхэм
къагъеннаа. А пшъэрылтыр
зерифшүүшэу гъецкэлгээним
муниципалитетхэм анаэ тыра-
гъэтэн, лъэбэкью ашырэм
мэхъанэу илэр цыифхэм агура-
гъэлон зэрэфаер АР-м и Лышь-
хэе бэрэ къыхигъэшыгь.

Гъэсныгъэр, псауныгъэр къэухъумэгъэнэр

Непэрэ мафэм ехъуллеу Адыгэгэхъялэ кіэлэцкүклю Ыыгырлы 5-мэ, джащ фэдиз хъурэ гурыт еджаплэмэ lof щашэ. Кіэлэцкүклюхэм гъесэнгыгэ тедзэ зышрагъягъотыре учреждении 2 дэт. 2018 — 2019-рэ ильэс еджэгъум гурыт еджаплэхэм ашыэ класс 96-мэ кіэлэеджэкло 1965-рэ арыс. Гъесэнгыгэ тедзэм фытегъяспыхъягъэхэм нэбгыре 1245-рэ ачилэс.

ильтээцэкіэн кыыдыхэлтиягъеү блекіңгээ ильэсім унэгьо 17-мә социалынэ тынхэр аратыгъэх. Зэкімкі аш сомэ миллион 13,7-м ехъу пэлыагъэхъагъ. Федеральне гупчэм сомэ миллионы 8,9-рэ, республикэм – миллионы 3,3-м ехъу, чыпэ бюджетым – миллионы 4,9-м клахъеү къатыпщыгъэх. Унэгьуи 10-мә псэукіе амалеү алекілтхэр нахышыл ашыгъ.

Адыгэкъалэ
зызэхашагъэр
ильэс 50 зэрэ-
хьурэр 2019-рэ
ильэсүм хагъэунэ-
фыкЫшт. МэфэкI
мафэм ехъулIэу
льэпкъ культурэм
и Гупчэ зэтырагъэ-
псыхъан гухэль
щыI.

Сурэхэр А. Гусевым тырихыгъах

Шэжьыр

Ильэуж нэф ныбжьи хэктооктэштэп

Гум ымыштэрэ тхыгъэ пычыгъо анах цыккури джыгъуае, ау гущыэ лъэшым, зафэм, шыпкъэм ухэтми узыльещэ, уегъедао.

Кіэрэщэ Тембот ироманхэр, повестьхэр, новеллхэр, рассказхэр зэ кызэгопхыгъэхеу, уашыгъузазэмэ, налмэс-налкүйтэх, адыгэ лъепкъыхъым тешлыкъыгъэ сурэт халамэтых. Тхактор иакыл-гупшысэкэл гъэшэ лъэнкъубам анэсигъ, а зэктэ ихудожественне произведениехэм емзызыхъяу къащириотыкыгъ, къашиушихъатыгъ. Джары СССР-м и Къэралыгъ премие аперэу Темыр Кавказымкэ романеу «Насыпым игъогу» кызыкыфагъашшошагъэр. Итхыгъэхэм адыгэр ишэнки, ихабзеки, игъэпсыкеки, игупшысэкэл-шыкеки зыфедэ шыпкъэр къиуалуатэ, адыгэ лъепкъ губзыгъагъэр ыкли гъэшэн хэбзабэр ашыгъеунэфыгъ.

Тхаклошхор ильэс 60 йеп-цыпэдэхэм адыгэ литературам шылжъягъ, гушхъэлжъягъ бай

къыгъянагъ. Кіэрэщэ Тембот шышхъэйум и 16-м 1902-рэ ильэсийм къуджэу Кошхъаблэ къышхъугъ, мэзаем 1988-рэ ильэсийм идунаи ыухыгъ, ишүшлэгъэ инкэл лъепкъ шлэжъым къыхъэнагъ. Исадыгъо-кіэлэгъу къящгъэжъягъа, тхыльыр икласу, шэнгъэм, гъэсэнгъэм афэктуагъ. Тхэн-гупшысэн зэчьеу хэлъыри ыгъэхъаулыгъэп, щэлэфэ аш фэшьыпкъагъ. 1925-рэ ильэсийм Тембот иапэрэ рассказэу «Аркъ» зыфиорэр тхиль шхъяфэу къидэгъекы, аш нэмикэ произведенияхэр къыкэлъыкъуагъэх. Ытхыгъэрэх тхаклом адигабзеки урысыбзеки къыхъиутыгъгъэх, ахэр урысыбзеки эзридэгъекыгъэх, тхиль тедзэпээ зэфэшхъафхэм къашидэгъекыгъэх. «Насыпым игъогу» зыфиорэр романыр нэмикэ лъепкъхэм абзехэмкэ къидагъекыгъ.

Кіэрэщэ Тембот зэдэгъекын иофими пылтыгъ, адыгэ пшысэхэм, тхыдэхэм, таурыхъхэм, адишлагъ. Усакло Хъаткъо

орэдэжъхэм ягъюни, язэгээзэфэн-къидэгъекыни иофышо адишлагъ. Усакло Хъаткъо

КІЭРЭЩЭ Тембот

Хъатх Мыхъамэт джэгум зэрэктуагъэр

Повестэу «Шапсыгъэ пшьашь» зыфиорэм щыщ пычыгъу

ахэсэу адэгүүштэу зыщсими, Мыхъамэт инэлтийгъу Анцокъо ныбжыкъэм тыригъэхъягъэ. Мыйзэу, митлоу ари гущыгъэм къыхъиргъэхъягъэ, къеджэмэ, къизэрищлэгъ, ыгукъэ зерикиасэр къыгъэлъягъо, ыэ ыплээ тельэу зыгуигъяуагъ.

Джэгум хэт пшьашьэмэ ашшэу зы пшьашь горэм Хъатх Мыхъаметы инэлтийгъэ тыригъэхъягъ, пшьашьэр, шыпкъеу, дэхагъ, ау дэх кіэрэкъэ къизэрикълоу ўмытэу, ежэ фэдэ дахжэми къизэрахэшэн голуягъэ шыкъэ ялые гори хэлъыгъ. Аш фэдэу ахэлгэгъукихъэу зыкъэхъягъэр мыры плонэу къашгъоягъ, ау нэгүф-нэгүшоу, нэтэ лъэгэ нэтлабгъом ынэгү къизэльгъэнэфу зэрэштэгъэр арынки мэхъу унаэ тырезгэдээштэгъэр. Еланэ, ышагъэ-чаныгъэ ынэмэ аклэлтэу, пстэумэ къафэлтихъирэм фэдэу зэрэштэгъэри ишүашэ тхыпхъэу хэлхъэр, къолэн-пкэлэнэу теуп-цагъэу ўмытэу, зэклүж шьо техье-теклэу, лые хэмъильэу, нэм къедхашэу ямшыкъэу зэрэфэ-пэгъагъэри арынхэки мэхъу къизэрахэштэгъэр.

Мыхъамэт а пшьашьэр зыщимкэ Анцокъо къеупчыгъ. Адрэр къеукъыти, аш къирохъын ишлэгъэп. Ерагъэу къуусэлтийгъ: «Тигъунгъу пшьашь...» Анцокъо ыпэкъ лыжъэу къаготыгъэ горэм аш илоф нах къыфызэхифыгъ:

— Ар Гулээ. Ар боу пшьашь эблахъ. Мосэ иунагъо ягъунэгъу пшьашь. Зэцэйкүм Мосэ ежэ ыпхъум фэдэу шу ыльээгъу ѿтыгъ. Ежэ пшьашьэжъириятэ нахы ыгукъэ мыдрэм нах къепхыгъэу, къесагъэу ѿтыгъ. Пшьашь ялый.

А пшьашьэм игуугу къизыхъягъэм, Анцокъо шьотехъ-теклэу ышшо зэокъэу зэрэукаитагъэм Хъатхым гу къылтигагъ. Йыкы шуягъэу клаалэм ыгуу фильм хэтэу, пшьашьэр мыш фэдэу аш ыгуу зыфэцхъэм нэпльэгъу горэ рипэсэ шоонгъоу хуягъэу къичэлкыгъэ: Хъатхыр джэгум-къеджи, а пшьашьэм къыдашьомэ зэрэшонгъор риуагъ.

Гулээ пшьашьэмэ сатырэу зыхэтым къахэкоти, пхъэцуакъэмэ къяхыгъ, сэхътан цокъэ цыклюхэм арлытэу Хъатхым къыдахъягъ.

Хъатхыр бэрэ къашуагъэп, зихъягъо къиххэгъэ унагъом ыгукъэ зэрэфчэфир къигъэлъягъо тэлкү къашуу, пшьашьэр ичылээ ыгъэктэжъыгъ. Гулээ, къылкъэ зэклээ, ихъэцуакъэхъэр зыдэштэгъим зынэсим, къизэтеуци, ерагъэу хэпшыкъынэу шхъэкъэ тхъауягъэу къыриуагъ. Хъатхым аш дэжым пстэуми зэхахэу къыуагъ:

— Шытхумэ анах дахэр пфэшьаш, сида!

Гулэзи, укытэр къытеклоу, ышагъэ тхъауягъэштэу тэлкү

Ахъмэд игъусэу адыгэ литературамкэ аперэ учебникхэр утхыгъэх.

Тхаклошхом ироманэу «Насыпым игъогу», иповестхэу «Ны үшүм ыпхъу», «Шахъомрэ пшьашь э пагэмрэ» атхыхъэ спектаклэхэр Адыгэ къэралыгъо драмтеатрэм шагъеуцугъэх, ахэм ягуалуу берэ цыфхэр яптыгъэх, ашыгъупшэхэрэп.

Къэлэ ыкы къоджэ гурыт еджаплэхэм, сэнхьат зэгъэгьютилэ коллежхэм, ашпъэрэ еджэплэшхохэу — АкъУ-м ыкы МКъТУ-м яфакультетхэм итворчествэ игъэктотыгъэу ѿззера-гаша, унагъохэм итхылхэр арьльых, тхылъеджаплэхэм ачэлльых, анахыбэрэ агъе-федхэрэ зылышабэхэрэм ипроизведенияхэр ашыщых.

1934-рэ ильэсийм къыщгъэжъягъу Кіэрэщэ Тембот СССР-м итхаклохэм я Союз хэтий. Зыщмыгъэх ужым АР-м и Къэралыгъо премие илауреат хууцэ. Творческэ лъэуж нэф къыгъэнагъ, аш лъэужхэр рэп-лъэжых, рэгъуазэх.

МАМЫРИКЪО Нуриет.

шыгыцэу къеплъи, джэуап къыритыгъигъ:

— Зыфэмшыуашэми Хъатх Мыхъаметы иштихъу фэшьашэу ышыныайбай...

Мыхъаметэу йукыжынэу эжъягъэр, ыгъэшшагъоу, къызэтиуцожъигъ, тэлкүрэ лъэшэу пшьашьэм къеплъи, нэужым, ари ыгушууки, къыпигъодзыжъигъ:

— Ашыгъум, сищтихъууки сищэрэхэмукъуагъэр сигуапэ, насыпышо охь!

Адыгэмэ гущыэ щэриом осэхшо фашыцтыгъэ. Гущыэми — «псалт» — «псэм игухээ зэрэлтийр» — къикъу цэу къыфаусыгъэри арын фае. Гулээ иджуап пстэуми агу рихыгъ. Укытэрэ шхъэкъэфэ дахэрэ хэлъеу, ежэ зыкъыхимыгъэхъеу, Хъатх Мыхъаметкэ пстэуми агу лытэшхуу илтийр игушыэ маклэкэ дэгүү дэдэу къыгъээлэгъуагъэу хууцэ. Бэрэ пэмитэу Гулээ Хъатх Мыхъаметы ритигъэ джэуап үшүм икъебар чылэм хизы хууцэ. Ежыри джэгум ялон-пльаплэу, анах пшьашь э перытэу къащхэштыгъэу хууцэ.

Хъатхыр бэрэ джэгум хэтийгъэп. Лыжъхэр игусэу Анцокъо ядэж къыгъээзэжъ, аш лыгыптийэ шээри шээри хууцэ. Шыу куп игусэу чыжъэу агъэкотэжъигъ. Мидыкъэ пчыхъэм, джэгур заухым, лыжъхэр аперэ итэу, цыфхэр игъусэу, къамылапшэри ахэтэу Гулээ яунэ нэси агъэкотэжъигъ. Чылэм анах пшьашьэмэу дэсийкэ хахыгъэу хууцэ...

Творчествэм насып хегъуватэ

...Унашхъэм топышэу кытегагъэм псэуплэр зэхигъэтэкъуагь. Нэужым, зэкэ телыкыгъэм фэдэу, зы макъэ къэлжыгъэп. Сапэр зэтысыжым, ильэс 11 зыныбжь Маршан цыккур мыжохэм къахэпшыжыгь.

Псаоу кіләцұқылур къызызэр-
нагъэм хъаләмәтигъэ хэльзәу
къыпщыхъущт. Къызызэрсымә-
джагъэм къыхәкіу мы мафэм
еджапіләм кіогъагъэп. Гъомыла-
пхъэхэр къыштәфынхәу тучаным
янэ klyagъеу ежәштүгъэ, унэм
изакуо исыгъ. Чәфыр зынэту
клизыгъэ шъэожывер мы пчэ-
дыхъым къыщублагъеу лъэшәу
зәхъокыгъ. Зәрәштагъэм къы-
хәкіу ыбза ыубытыгъ, къэгу-
шыләжъырәп. Мыш дәжым Нарт
Асад иунагъо аш нахыбыз зә-
римылъэкійжыщтыр къыгу-
рыуауягъ ыкіи заом зәльикүгъе
Дамаскә къыдәкійжынхәу ты-
раубытагъ.

Мы хубгээшлагъэм ильэситүү ыпеклэ, 2009-рэ ильэсүүм, Шам (Сирием) щыпсэурэ Нарт Асад ичигүүжээ Адыгейим аларзүү къэклогъагь. Джымыкъо лъэпкъым щыщ лъым икъалэхэр иргүүсэү Адыгэ Республикаем къеблэгъагь. Нахынжээ Тамбый а лъэхъаным ильэс 11, нахынкээ Маршан – 9 аныбжыгъ.

Түми ныдэлъфыбзэр дэгъюу ашээ, лъэпкь къашьохэр яklасэх. Республикаам тхъамафэрэ щыла гъэх. Мыекъуапэ къалптыыхаь, къушхъэм kуагъэх. Нарт ылтэгъу гъэм ыгъэгушхуагъэу, сабыйхэр Кавказ къышыхунхэ фаеу елъытэ, ильяституки э ичыгужь къыгъээжкынэу төү бытагъя пыта ёшы.

Ау щыләнгәэм нәмыйкәү пстәури кызырғыззәфагъ. Шам зэгүрүмьыңоныгъэр кызызыщежъэм, ззо жъалымеу кычыкъыжыщти ашлагъәп... Джымыкъомә яунагъо гумәкъыгъоу кыкъокъыгъәэм кыгъәштагъ. Ильэс пчагъәэм аугъоитгъэр, ныбджэгъухэр, Йофшәнныр, унэр — пстәури чатэкъунышъ, Іәкъыб къералыгъо клонхэр кынин къашынчы.

шыхъуль.

Ау шъэожъые нахыклем
кышышишыгъэр зельэгү нэуж
Нарт емыгупшысэу иунагьо
Тыркуем ышэжьыгъ. Адыгэхэр
бэу зыщыпсэухэрэ къалэу Бур-
са Джымыкъохэр кышышишыгъэр.

Мафэ горэм Маршан зыльэгтүгээ адыгэ лыжъяхэм аышыщтым Кьеушьынгэ.

— Уахътэр ары Іэзэгъу фэхъущыр. Илэгъухэм ахэрэт, орэджэгүй, икіеэс музыкэми пэрэль, — ыlyагь аш.

Мээз заулэм зэмькылолгээ шонтырыгээ дуулкээ заджэхэрэй Маршан кыштагъ. Адыгэ пышнэм, фортелианэм, аккордеоний дэгүү дэдэү яорэ

Тамбый шынахсыкәм Ыэпүлэгүү
кынфэхүүгъ. Йофтхабзэу къалэм
щашыхэрэм зэгъусэхэу ахэ-
дажьаштыгъа. Зоом ижады-

мыгъэ зылтыысигъэ шъэожъы-
ер тlækly-tlæklyзэ къэгушложыныу
ригъэжъэжыгъ, мафэ горэм
къэгушцылагъ. Зыпари къышы-
мышыгъэ фэдэу Маршан гу-
щылэхэр къылутэкъущтыгъэх. Аш-
сэри сиришыхъат. 2013-рэ-
ильэсийн Адыгейим ит псэүпээу
Инэм икыгъэ купэу «Нэфыр»
Бурса зэклом, Маршан дэгъоу
гущылэштыгъэ, адыгабзэкэе усэ-
мэ къяджэштыгъ. «Нэфым»
иконцертхэм ашыщ зэшилтур
къыхэлэжъагъ. Тамбый — пыш-
нэм, Маршан — шонтырыпым
къяугъэх.

А ухьтэм Бурса дэт искус-

зэнэкъоkeyм хэллэжьэнэу къы-
зэрэрагъэблэгъагъэм къыхэк'еу
юфыг'яар охтэ клэк'ым къыклоц
зашуахыг'. Тырку департамен-
тый хэт депутатхэр мыш къыхэ-
лэжъагъэх. Гукъэк'ым Тыркуем
и Президентэу Р. Т. Эрдоган
дыригъяштагь.

— Тигүхэль къылддэхъуным тышыгүгъыгъахэп, — къеो ыпэкээ зигугъу къыщытшыгъэ Академием ипащэу Рюстем Авджи. — Охътэ къэклым гражданствэ ыкын паспорт къылддэхъуным псынкіэп. Тыркуем итариыхъ мыш фэдэ апэрэу къылддэхъуным.

— Президентыр телефонкіе кызысыфытеом, лъэшэу сиъэ-

кызыссыртесем, лъешу сиңиз
гушхуағъ, — къеүатэ Тамбый.
— Гражданствэ къызэрситы-
рэмкэ унашьом зэрэкітхажъэр
къысиуағъ. Тыркуер ятлонэрэ
унэ сәркіл зэрэхтүгъэр игущыл
къышыхигъэшыгъ. Сисэнгащыгъэ
хэзгъэхъонэу, джыри нахъ лъэ-
шэу юф сшлэнэу къысэльэуугъ.
Сыгу къыздедеу рэзэнгигъ гу-
щылэхэр пэзгъохыгъэх. Тапэкэ
дунэе зэнэкъокъухэм сызера-
хэлажъэрэм имызакъо, текло-
нчыгъ ил ашикъынчын, сагул э

Санкт-Петербург щыкіогъэ зэнэкъокъум Тамбый дипломкэ къыхагъэштыгъ. Фортепианэм къызэреригъаօрэм специалистхэм осәшү къыфашыгъ. Бурса щыщ ныбжыкъіэр Тыркуем щагъэльапіэ. Зыштыпсәурэ къералыгъом ыціэ чыжкэу зэригъэштүм Тамбый пыль. Германием, Болгарием, Швецием, США-м ащиқіогъэ зэнэкъокъухэм чанэу ахәләжъагь, дипломхэр къыхыгъіэх. Хета зышәрэр, уахътэр лъыккүатэмэ, ятэ зыккіэхъопсыштыгъэ гухэлтыр къызыдигъэхъугъэу ичыгужъ къыгъэзжынышь, Урысыем ыціэ ыгъәүнкі мәхъ...

НЫБЭ Анзор.

Водитель хъуштхэм къафаIотагъ

Гъогурыклоныр щынэгъончъэнүмкіэ Къэралыгъо автоинспекцием икуулыкъушіхэм медицинэ катастрофэхэмкіэ Адыгэ республикэ Гупчэм илъыклохэр ягъусэхэу Мыекъуапэ иавтоеджапіхэм ашыщ щылагъэх. Европротоколыр зератхырэмрэ къэралыгъо фэто-фашіхэм япортал Зыкі иш්туагъэрэ ахэм ашеджэхэрэм къафаотагъэх.

Еджаклохэу ушэтынхэр шэхэй зытыйтхэм гьогурлык оным иша-
пхъэхэр агьецкэлэнхэм мэ-
хянэшко зэрийэр агурагьэуягъ. Джащ фэдэу ешвуягъэхэу рулым
иутыс ханхэм, апеклэ къиклыре
автомобилым игьогу тэхжанхэм,
псынкэу зеклонхэм щинэгъошко
къызэрэратырэр инспекторхэм
хагъэунэфыкыгъ. Гъогу хууль-
шлагъэхэм янахьыбэм ахэр ары-
льяпсэ афэхъурэр. Лъэсрыкло
зэпрыкылпэхэм, гъогу зэхэкыл-
пэхэм анахъэу сакъыныгъэ
къащизхагъэфенэу, щинэгъон-
чэе бгырыхыр ыкки кэлэцыкlu
хэушхъяфыкыгъэ тъысыпээр
агъэфедэнхэу зэрэштым аналэ

тыраагъэдзагь.
Медицинэ катастрофэхэмкээ
Гүнчам илсэн шахам аварием

хэфагъэхэм апэрэ ІэпыІэгъур зэрябгъэгъотыщ шыкіэр ныбжыкіахэм къарагъялъэгъур

Зэйлкігүм къышыдыгъэлъы-
тэгъягъ тъогурыкъоным епхыгъэ
хэбзэгъэуцугъякIэхэм еджа-
клохэр нэйасе афэшыгъэнхэр.
Ахэм зэу ашыц Европротоколыр
зэратхырэ шыкIэр ыкIи къэралыгъо фэлo-фашлэхэм япортал
ЗыкI шуагъэу илэр. Авариев
мыльку чIэнэгъэшхо къзыкIэл-
льымыкIуагъэм хэлжъэрэ нэб-
гыритлур зэрэзеклонх фаер,
Европротоколыр къыздипхыщыр
ыкIи ар страховой компанием
зэрепхылIэжхыщтыр изэхэ-
щаклохэм водитель хъущтхэм
из са...
—

къафалотагь.

Водителым гражданскэ пшъэ-
дэкілжъеу ыхырэр автоеджа-
піләхэм ачілсхем зәхашыкы-
нымкіз, ар шлокі имыләу ағъэ-
цекіләнүмкіз мыш фәдә зэлукл-
гъухэм мәхъянешхо зәряләм
автоинспекторхэм ыкіл меди-
цинэм илофышләхэм яцыхъе-
тель.

Дзюдо

Дышьэу щы

Кыблэм дзюдомкэ изэнэкъокью Мыеекъуапэ щыкъуагъэм Тюпсэ районым ибэнаклохэм дышьэу 3, тыжынэу 1 кыщыдахыгь.

Ацумыж Азэмат, кг 60, Михаил Давыдовым, кг 66-рэ, Севак Папикян, кг 73-рэ, дышьэ медальхэр афагъашьошагъэх. Ацумыж Казбек, кг 66-рэ, тыжынэр кыдиҳыгь.

Урысыем изаслуженнэ тренерэ Нэгъуцу Джамболэт ныбжыкъэхэр егъасэх. Тренер И-

пэласэр Мыеекъуапэ щеджагъ, тиреспубликэ ныбджэгъубэ щырил. Спортым зэфищагъехэр зэлтэйкох, упчлэжъэгъу зэфэхъу.

Сурэтым итхэр: **килограмм 60-м нэс къэзыщечагъэхэм якуп хагъэунэфыкырэ чын-пэхэр кыщыдээзыыхыгъэхэр.**

Гандбол. Суперлигэр

Къэлэпчъэлутыр —
командэм ызыныкъу

Телефонкэ къатыгь. «Динамо» Волгоград — «АГУ-Адыиф» Мыеекъуапэ — 28:17 (15:5). Мэзаем и 4-м Волгоград щызэлукъагъэх.

Хэгъэгум игандбол бзыльфыгъэ командэхэй суперлигэм хэтхэм язичээзыу ешэлэхүхэр шольтырхэм ашэктлох. Мыеекъопэ «Адыифым» итренер шхъялэу Александр Реввэ зэрильтийтэрэмкэ, апэрэ та-кыкъ 30-м «Динамэр» хэпшыкъеу дэгъоу ешлагъ. Къэлэпчъэлутуу Мария Дувакинар Мыеекъуапэ щаплугъ, ау ар джырэ уахтэ Волгоград щепсэу, «Динамэм» щешэ. М. Дувакинам Испэлэсэнэнгъэ ин кыгъэлэгъуагъ, Иэгудор

бэрэ кызызэклидэжэжыгъ. «Адыифир» аш шокъын ылтэжкыгъэ.

«Къэлэпчъэлутыр — командэм ызыныкъу» джары спортым зыкъщалорэр. «Адыифым» ухуумэн тофигъохэр зэригъэцэлгагъэхэм уйгэрэзэнэу щитэп.

Тикомандэ иешэктло анах дэгъухэм ашыщуу Ксения Дьячен-кэр зэрэсъимаджэм кыыхэкъеу Волгоград щешлагъэп.

«Адыифир» тыгъуасэ «Астра-ханочкэм» Астрахань щылукъагъ.

Баскетбол. Суперлигэм ия 2-рэ куп

Пчъагъэр тифедэп

Телефонкэ къатыгь. «Тамбов» Тамбов хэку — «Динамо-МГТУ» Мыеекъуапэ — 82:61. Мэзаем и 5-м Тамбов щызэдешлагъэх.

«Динамо-МГТУ-м» итренер шхъялэу Андрей Синельниковым кызызэриуагъэмкэ, «Тамбовыр» бэрэ ыпэктэ кыильтыштыгь, хагъэм Иэгудор ридзэнным фэшлэхшэу банэштыгь. «Динамо-МГТУ-м» ухуумэн тофигъохэр зэнэкъокью Мыеекъуапэ иешла-клохэр хэлажъэх, я 9-рэ чынпээм щылэх.

Тыгъуасэ командэхэр ятлонэрэу Тамбов щызэдешлагъэх. Мэзаем и 9 — 10-м «Динамэр» «Руна-Баскетым» Москва щылукъэшт.

Урысыем баскетболымкэ суперлигэм ия 2-рэ куп щыкъорэ зэнэкъокью Мыеекъуапэ иешла-клохэр хэлажъэх, я 9-рэ чынпээм щылэх.

Кымэфэ футболыр

Псауныгъэр
щагъэпытэ

Мыеекъуапэ футболымкэ икыимэфэ зэнэкъокью хэлэжъэрэ командэхэр ятлонэрэ купым хэтхэм я 10-рэ ыкчи я 11-рэ зэлукъэгъухэр ялгъэх. Апэрэ чынпэхэм афэбанэхэрэр нахь къахэ щагъэх.

«Фыштэм» зэктэми анахьы-бэрэ къэлапчъэм Иэгудор дидзагъ — 58-рэ, икъэлапчъэ дигъэкъыгъэр анах makl — 17. «Спортомастерым» къэлапчъэм Иэгудор гьогогу 50 дидзагъ, къышуда-дэдэгъэр — 18. «Ошутенэр» ящэнэрэ чынпээм щыл. Зыцэ къетлогъэ командэхэр хагъэунэ-фыкырэ чынпэхэм апэблагъэх. «Фыштэмрэ» «Спортомастерым-рэ» зы зэлукъэгъуи ашлуахыгъэп, пчагъээр зэфэдэу зырызз эшлагъэх.

Чынпэхэр

1. «Фышт» — 28
2. «Спортомастер» — 28
3. «Ошутен» — 25
4. МФОК «Ошутен» — 21
5. «Кавказ» — 19
6. «Делотехника» — 16
7. «Факел» — 15
8. «Абрекхэр» — 14
9. ФК «Самбырныгъ» — 12
10. «Спортомастер-2» — 11
11. «МГГТК-Колледж» — 11
12. «Волховец» — 10
13. «Инфора» — 9
14. «СШОР-2003» — 9
15. АГУ — 8
16. «Джадж» — 6
17. «Герта» — 5.

Ящэнэрэ купыр

1. «Тульский» — 27
2. «Шаумян» — 27
3. ЦФК — 19
4. АТП — 15
5. «Мартин» — 14
6. «Арсенал» — 13
7. «Фортуна» — 12
8. «Сокол» — 12
9. «Эльбрус» — 10
10. «Арсенал-227» — 6
11. «Импульс» — 4.

Ветеранхэм
язэнэкъокью

Ильэс 40-м зыныбжь къеху-гъэхэм язэлукъэгъухэм команди 10 ахэлажъ. Чынпэу зыдэштэхэр, очко пчагъэу ялэр зэтэгъапшэх.

Шъузэпяплъ:

1. ВНГ — 26
2. «Щагъый» — 24
3. «Дорожник» — 20
4. «Звезда» — 16
5. «Элит-Т» — 15
6. «Джокер» — 13
7. «Фышт» — 8
8. «Мотодром» — 5
9. «Ротор» — 4
10. «Инфера» — 2.

Ятлонэрэ купым хэт коман-дэхэр ыкчи ветеранхэр Адыгэ республике стадионэу «Юнос-тым» щызэдешэх. Я 3-рэ купым икомандэхэр псеуплэу Тульскэм щызэнэкъокьюх.

Мыеекъуапэ иадминистрации физкультурамкэ ыкчи спортымкэ и Комитет итхаматэу Дмитрий Шербаневым зэрильтийт-рэмкэ, футболымкэ зэлукъэгъухэм ямэхъанэ зыкъеэты. Спорт псеольэ дэгъухэр республикэм щагъэпсыгъэх, аш ишуагъэкэ зэнэкъокьюхэр гъэшлэгъонэу зэхашэнхэ альэкъы.

Зыныбжь ильэс 40-м къеху-гъэхэм, студентхэм, тофшланлэхэм ашылажъэхэрэм япсаунигъээ зэрагъэпштэрэм даклоу, языгъэ-псэфыгъо уахтэ гъэшлэгъонэу альякло.

Нэклубгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТЫЛН Нурбай.

Зэхэзыщагъэр
ыкчи кызыдзы-
гъэкъирэр:
Адыгэ Республикэм
льяпкэ Иофхэмкэ, Иэкъыб къэралхэм ацы-
пээурэ тильэпкэ-
гъухэм адьрияэ зэпхы-
ныгъэхэмкэ ыкчи
къэбар жууѓъем
иамалхэмкэ и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шиэр:
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кэ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтэу, шрифттыр
12-м нахь цыкъунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхъгъэхэр редакцием
зэклегъэжъюхъ.

E-mail: adygoevoice@
mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысы Федерацием
хэутии Иофхэмкэ, теле-
радиокъэтын-
хэмкэ ыкчи зэллы-
Иэсэйкэ амалхэмкэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чынпэгъэштэ-
шапл, зэраушыхъатыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушахъатыгъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэктэмкэ
пчагъэр
4300
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 291

Хэутиным
узыцкээтхэнэу
щыт
уахтэр
Сыхъатыр
18.00
Зыцкээтхэнэхъ
уахтэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъялэм
ипшъэрэлхэхэр
зыгъэцкээр
Мэшлэкъо
С. А.

Пшъэдэкыжъ
зыхъыр
секретарыр
ЖакИмыкъо
А. З.